

EUROPEAN CITIZENS' PANEL
Tackling Hatred in Society

Europski panel građana i građanki o suzbijanju **mržnje u društvu**

Sažetak prvog zasjedanja

[5. - 7. travnja 2024.]

Ukratko...

Emotivno i obećavajuće prvo zasjedanje

Kako objasniti porast mržnje u društvu? Koji su njezini uzroci i pokretači? Naposljetku, kako je možemo zajedničkim snagama suzbiti? Tijekom tri vikenda 150 građana EU-a koje je nasumično odabrala Europska komisija pokušat će odgovoriti na ta teška pitanja te iznijeti preporuke koje će Europskoj komisiji pomoći u razvoju strategija za suzbijanje mržnje.

Prvo zasjedanje tog novog panela građana i građanki održano je od 5. do 7. travnja u Bruxellesu; tijekom ta tri dana stručnjaci i članovi civilnog društva razmjenjivali su iskustva i znanja o toj temi. Cilj prvog vikenda bio je bolje razumjeti mržnju i njezin utjecaj na ljude i naše društvo, pri čemu su sudionici iz 27 država članica EU-a obogatili raspravu različitim nacionalnim i kulturnim kontekstima, kao i svojim osobnim iskustvima. Te emotivne i iskrene priče bile su jedan od razloga zbog kojih je ovo prvo zasjedanje panela bilo toliko posebno.

Što možemo naučiti iz ovog prvog zasjedanja?

Prvi dan: Kako se mržnja manifestira?

Želimo da od samog početka sudjelujete u političkoj raspravi, izjavila je **Dana Spinant**, glavna direktorica Glavne uprave za komunikaciju (DG COMM), koja je u petak pozdravila građane.

Iznenadit će vas raznolikost odgovora, ali i težina postavljenih pitanja, nastavio je **Colin Scicluna**, šef kabineta potpredsjednice Dubravke Šuice. **Ana Gallego Torres**, glavna direktorica Glavne uprave za pravosuđe i zaštitu potrošača, smatra da je uz pomoć građana moguće savladati mržnju: *Trebamo vaša mišljenja da bismo mogli sagledati stvari iz različitih kutova. EU je Unija u kojoj su poštovanje ljudskih prava i pripadnika manjina temeljne vrijednosti. Želimo uzeti u obzir svačije mišljenje, to je norma u našem društvu i ono što nas čini Europljanima.*

Panel je s članovima Odbora znanja istraživao psihološke, sociološke i pravne dimenzije mržnje.

Mržnja nije samo misao...

Za **Manosa Tsakirisa**, profesora psihologije na Sveučilištu u Londonu, jedan je od izazova otkriti „zašto” osjećamo mržnju, posebno s pomoću emocionalne svijesti. **Arun Mansukhani**, klinički psiholog specijaliziran za psihološku traumu, napomenuo je da diferencirajući se, definiramo sebe kroz odnos s drugim skupinama. Budući da se temelji na raznim predrasudama, ta diferencijacija može otvoriti put diskriminaciji.

Mržnja je sustavna

Jelena Jovanović, koordinatorica Međukluba za borbu protiv rasizma i promicanje raznolikosti u Europskom parlamentu, govorila je o stigmatizaciji koju je doživjela kao Romkinja. **Federico Faloppa**, profesor sociolingvistike na Sveučilištu u Readingu, istaknuo je važnu ulogu jezika u oblikovanju našeg svjetonazora. Naš svakodnevni govor pun je izraza koji šire mržnju: od izravnih rasističkih uvreda do dehumanizirajućih metafora i naizgled bezazlenih, ali opasnih izraza, na čijim temeljima mogu izniknuti podjele na „mi” i „oni”.

Koji su pravni odgovori?

Nesrine Slaoui, neovisna novinarka i autorica specijalizirana za društvene mreže, sagledala je izražavanje mržnje kao globalnu pojavu koja nadilazi društvene slojeve. Pritom je istaknula kulturu interneta, osobito zlostavljanje na internetu, i pitanje algoritamske pristranosti koja odražava društvenu diskriminaciju. **Daris Lewis-Recio**, službenik za pravna pitanja i politiku u Europskoj mreži tijela za ravnopravnost (Equinet), analizirao je s pravnog stajališta zločin iz mržnje i zašto se često nedovoljno prijavljuju. Taj zabrinjavajući trend ozbiljna je prijetnja demokratskom integritetu.

Drugi dan: Definiranje pokretača mržnje

U subotu su se građani podijelili u 12 manjih skupina kako bi detaljnije razmotrili glavne pokretače i uzroke mržnje u suvremenom društvu. Iako je sadržaj svake rasprave povjerljiv, u sljedećem sažetku nabrojani su neki glavni čimbenici koji su se češće spominjali.

Potreba za pripadanjem, strah od nepoznatog

Temeljni aspekt ljudske prirode urođena je želja za pripadanjem nekoj društvenoj skupini. Izolacija, uzrokovana usamljenošću, traumatičnim događajima u djetinjstvu, odgojem i općim životnim iskustvima, potiče dubok osjećaj otuđenja. Tijekom pandemije bolesti COVID-19 postalo je još očitije kako strah od nepoznatog i izolacija mogu povećati osjećaj otuđenosti, što pojedince čini podložnima prihvaćanju ekstremnih ideologija i pojačava rizik od radikalizacije, uključujući netrpeljivost prema drugima. Osim toga, slab socioekonomski status povećava ranjivost, a posljedično i strah, posebno od migranata i manjina, što doprinosi začaranom krugu isključivosti i mržnje.

Uloga političara i političkih diskursa

Političari imaju važnu ulogu u poticanju mržnje, jer često ne rješavaju potrebe manjina na odgovarajući način i izražavaju netrpeljivost prema njima. Nacionalistički i populistički diskursi u

mnogim su zemljama složen izazov, čak i ako njihova prisutnost nije jednako problematična u svakoj državi članici EU-a. Govor mržnje političarima je praktično sredstvo za ostvarivanje ciljeva, među ostalim izbornih ambicija, što vodi prema banalizaciji političkog diskursa. Trend upotrebe govora mržnje nailazi na plodno tlo zbog neznanja i straha od nepoznatog koji osjećaju mnogi europski građani te uzrokuje dodatne podjele u društvu i sve veću polarizaciju.

Zlostavljanje na internetu, anonimnost i netočne informacije u društvenim medijima

Društvene platforme omogućuju anonimnost, a ona ima glavnu ulogu u širenju govora mržnje. Društvene mreže u tom smislu djeluju na dva načina: njima se prenose netočne informacije i dezinformacije te šire stereotipi, posebno o ženama, koje se suočavaju s ozbiljnim uznemiravanjem na internetu. Mladi, koji traže osjećaj pripadnosti, vjerojatnije će biti sudionici, ali i primarne žrtve govora mržnje i uznemiravanja na internetu. Borbu protiv lažnih i neprovjerenih informacija otežavaju algoritamske pristranosti koje stvaraju tzv. „eho komore” ili „informacijske mjehure” u kojima istomišljenici potvrđuju naša stajališta, što smanjuje izloženost drukčijim gledištima.

Gospodarske i socijalne nejednakosti kao katalizatori mržnje

Gospodarski pad i socioekonomske nejednakosti važan su katalizator za mržnju, jer proizvode osjećaj gubitka prava. Opće nezadovoljstvo, povezano s predodžbom da srednja klasa snosi prekomjerman dio tereta krize, a istodobno se suočava s prekomjernim oporezivanjem, rezultira ogorčenošću. Ta ogorčenost može prijeći u mržnju usmjerenu prema različitim skupinama, među ostalim političarima koje se smatra neučinkovitim, velikim poduzećima i migrantima.

Kulturno i povijesno nasljeđe i kako se prenosi

Nepovjerenje prema drugima nije samo vanjskopolitičko pitanje; ono se proteže kroz strukturu europskih društava i potiče podjele. Umjesto da cijenimo različita podrijetla, tendencija je da naše nepovjerenje prema drugima prenosimo s koljena na koljeno. Često je lakše biti sklon nepovjerenju nego prihvatiti „drugog”. Slojevi naše baštine, bogati povijesnim diskursom, uključujući sukobe kao što su ratovi, prenose nam se na različite načine: formalnim obrazovanjem, obiteljskim pričama i političkom retorikom. Ti diskursi mogu oblikovati percepcije i stavove, a ponekad povećavaju podjele umjesto da ih premošćuju. Još uvijek se nedovoljno promiče svijest o svemu što povezuje europske građane.

Treći dan: Dijeljenje iskustava i svjedočanstva

U nedjelju je pred 150 građana pet govornika svjedočilo o svojim iskustvima kao žrtvama diskriminacije zbog podrijetla, spola, boje kože, vjere ili tjelesnog invaliditeta.

Nekoliko citata: *Kad je riječ o mržnji, subjektivna perspektiva važna je za otkrivanje nasilja koje iz nje proizlazi. Takav pristup ne samo da produbljuje naše razumijevanje mržnje nego nas usmjerava u pronalaženju djelotvornih rješenja za njezino iskorjenjivanje* - **Nesrine Slaoui**, novinarka i autorica.

Osobe s invaliditetom često se nađu pred zidom nesporazuma, jer ih nadležna tijela ne shvaćaju uvijek ozbiljno. [...] Bitno je promijeniti način poimanja i razgovora o invaliditetu kako bismo promicali uključivije društvo s više poštovanja - **Kamil Goungor**, službenik za podršku politikama i pokretima u Europskoj mreži centara neovisnog življenja.

Antisemitizam se očituje na nizu razina: od agresije i ubojstva do stereotipa, predrasuda i omalovažavajućeg diskursa. Uzrokuje duboku usamljenost i povlačenje u sebe, što je začarani krug. - **Sacha Guttman**, bivši predsjednik Unije židovskih studenata u Belgiji (2019. - 2023.).

Ovaj oblik rasizma vuče korijene iz daleke prošlosti, iz kolonijalnog doba kada su se obogatili Europa, SAD i Bliski istok. Mentaliteti se presporo mijenjaju. (...) Ipak, nisam izgubila nadu, jer ste ovdje i bit ćete nam saveznici u borbi protiv diskriminacije. - **Mireille Tsheusi-Robert**, belgijska autorica, predavačica i znanstvena suradnica

Možda i nećemo uspjeti stvoriti idealan svijet bez mržnje, ali možemo izgraditi svijet u kojem isključivost i mržnja nisu dominantni i u kojem nitko neće biti isključen. - **Fabian Wichmann**, koji kao član njemačkog tima EXIT podupire osobe koje žele napustiti ekstremnu desnicu.

Hajdemo dovesti u pitanje ono što još ne znamo da ne znamo, pozvala je **Robin Sclafani**, izvršna direktorica organizacije CEJI. Nakon emocionalno nabijenog jutra **Tommaso Chiamparino**, službenik za politiku u Glavnoj upravi za pravosuđe i zaštitu potrošača (GU JUST), napomenuo je: *Napredovali smo: iz stanja kakofonije čini se da smo prešli na nešto skladnije... Zadržimo se u toj harmoniji!*

Kliknite ovdje da biste pogledali snimku plenarnog zasjedanja od

Pitanja i odgovori s Petrom (19), iz Mađarske

Zašto vrijedi sudjelovati u ovom panelu?

„Isprva sam oklijevala, bila vrlo skeptična, ali shvatila sam da je to izvrsna prilika da se izrazim i iznesem svoja mišljenja. Židovka sam, a u Mađarskoj ima mnogo antisemitizma. Neki otvoreno iskazuju rasističke stavove i stavove protiv zajednice LGBTQI+. Htjela sam govoriti o situaciji u Budimpešti, odakle dolazim.”

Kako je prošla razmjena mišljenja?

„U mojoj radnoj skupini sudjelovale su osobe iz Mađarske, Irske, Francuske i Poljske. Razgovarali smo, među ostalim, o situaciji u Mađarskoj i o prijetnjama ženama na društvenim mrežama. Prikaz žene na društvenim mrežama nije u skladu sa stvarnosti nego je prikaz onoga što društvo misli da žene jesu ili bi trebale biti, što je problem.”

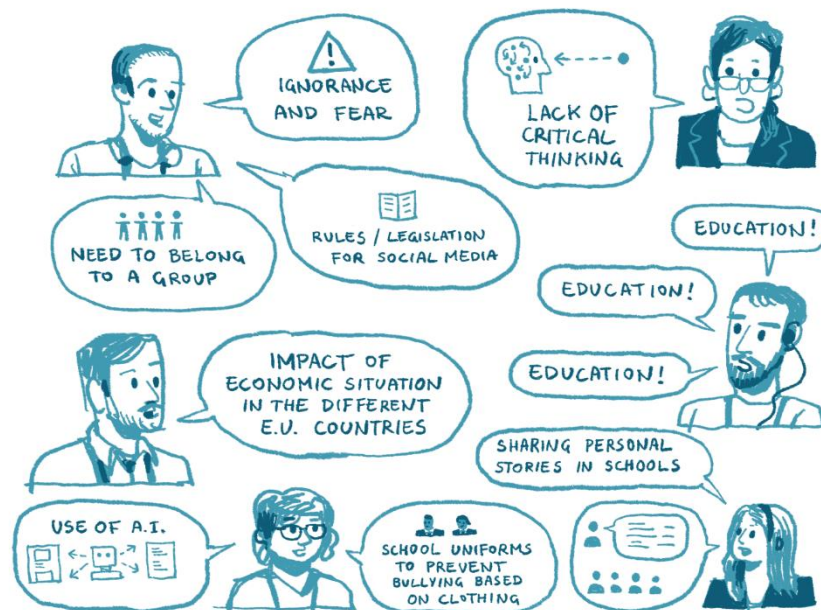
Što je bio vrhunac vašeg vikenda?

„Mireille i Sacha u nedjelju su svjedočili o rasizmu i antisemitizmu, a njihova svjedočanstva bila su vrlo emotivna i duboko su me dirnula. Ovaj je panel međunarodni forum u kojem su zastupljene sve nacionalnosti EU-a, što doprinosi razumijevanju i omogućuje uvid u različita stajališta i mišljenja. Vrlo je važno da učimo jedni od drugih, slušamo

i nastavimo uključivati što više različitih mišljenja i na temu mržnje te razgovaramo o njima.”

Vikend kroz Sylvainovu perspektivu

Grafički moderator Sylvain vizualno prikazuje tijek rasprava u panelu. U nastavku je prikazan njegov doživljaj nedjeljnog plenarnog zasjedanja:

Podsjetnik: Ciljevi sva tri zasjedanja

- **Prvo zasjedanje, 5. - 7. travnja:** razvoj zajedničkog razumijevanja pojma mržnje i okvir panela građana i građanki; razotkrivanje emocija i percepcija mržnje, među ostalim razmjenom iskustava i slušanjem vanjskih govornika i stručnjaka; identifikacija različitih uzroka i pokretača mržnje te mogućih područja djelovanja u svrhu suzbijanja mržnje u društvu.
- **Drugo zasjedanje, 26. - 28. travnja:** nadovezujući se na postignuća prvog zasjedanja, građani će razvijati ideje o tome kako riješiti problem mržnje u društvu. Te se ideje mogu smatrati nacrtima preporuka.
- **Treće zasjedanje, 17. - 19. svibnja:** građani će razraditi ideje i preporuke uz pomoć iskusnih moderatora, stručnjaka iz civilnog društva i stručnjaka za predmetnu temu. Te će se ideje uključiti u završne preporuke o tome kako se boriti protiv mržnje u Europi.